

3. Карпенко Є. Вікова та педагогічна психологія: Актуальні студії сучасних українських учених : навч. посіб. Дрогобич : Посвіт, 2014. 152 с.
4. Ліфарєва Н. В. Психологія особистості : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 240 с.
5. Психологія розвитку особистості у підлітковому та ранньому юнацькому віці. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [Н. О. Гончарова, Ю. Л. Горбенко, Ю. І. Калюжна, В. А. Лаврінєнко, М. М. Мельничук, О. Г. Мирошник, Н. М. Мишко, В. Ф. Моргун, Л. Г. Перетятко, М. М. Рева, К. В. Сєдих, М. М. Тєслєнко, І. Г. Тітов, Т. Є. Тітова, А. С. Харчєнко, Н. О. Чайкіна, Т. А. Яновська] ; за ред. К. В. Сєдих. Полтава : Астрєя, 2018. 342 с.

ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ПО ЗБЕРЕЖЕННЮ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ЩЕРБАНІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ

Драч Н. В., Гордієвський Д. Є., Дорошенко Є. В.
*Щербанівський ліцей Щербанівської сільської ради
Полтавського району Полтавської області
doroshenkoevgenia@gmail.com, nataliyadrach@gmail.com,
hordyk10@gmail.com*

Концепція «Нова українська школа» є ключовим компонентом освітнього процесу в Щербанівському ліцеї. Реформа освіти, започаткована 2016 року, набула нового втілення на теренах нашого закладу з 2019 року. Критичне переосмислення цієї концепції спонукало адміністрацію закладу поставити новітні завдання з професійного розвитку педагогів із урахуванням потреб дитини, поглибленої уваги до особистості кожного учня та підготовці його до життя в сучасних умовах та викликах суспільства. Останнім викликом, який постав перед педагогами, стала війна, на тлі якої турбота, профілактика та збереження ментального здоров'я дітей стали першочерговим завданням освітнього процесу в Щербанівському ліцеї.

Будь-яка справа починається з роздумів. Перед учителем постало завдання відмовитися від традиційного підходу засвоєння фактів, розвитку пам'яті, набуття академічних знань учнями на користь розвитку критичного мислення, практичного застосування набутих знань, розвитку вміння навчатися впродовж життя. Завдяки педагогічній автономії радою нашого ліцею було вирішено впроваджувати сучасні курси, що відповідають запитам суспільства, є плацдармом розвитку вчителя та фундаментом навчальної стратегії професійного зростання педагога. Так в Щербанівському ліцеї та його філіях викладаються курси «Культура добросусідства», «Економіка», застосовується підхід соціально-емоційного та етичного навчання, як необхідний елемент розуміння і розвитку вчителя, що враховує внутрішній стан учня, допомагає фіксувати позитивні емоції для плідної

роботи на уроці. Це сприяє створенню більш гнучких та адаптивних умов, які враховують реальні потреби та вміння кожного учня.

Прикладом успішної реалізації завдання по збереженню ментального здоров'я є літня школа «Лідер в мені». Цей захід був проведений у Щербанівському ліцеї влітку 2024 року. Метою проведення літньої школи було розвинути лідерські якості в учнів 5-7-х класів. Діти протягом трьох тижнів вчилися працювати разом, висловлювали ідеї, зростали та вчилися новому. «Лідер в мені» дарує активний відпочинок та допомагає набутти нових навичок. Спорт, мистецтво, наука – кожен зміг знайти себе. Коли лунав сигнал повітряної тривоги, заняття проводили в сучасно облаштованому укритті. Під час проведення заходів організували День патріота, який сприяв поглибленню знань про історію України. Вчили інформатику, англійську та відвідали урок вивчення сонячної системи. Щодня вихованці літньої школи відвідували спортивні заняття. Ще учасники відвідали майстер-клас з робототехніки. Також діти відвідували екскурсії та походи, зокрема до Полтавського еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та до кафедри хімії ПНПУ. На завершення літньої школи вихованці привітали один одного талановитими виступами: співали пісні, малювали тварин, декламували вірші, танцювали, показували виставу, хімічне шоу, навички з настільного тенісу та капоейра. Такий захід ще більше запам'ятався новим друзям, адже кожен виступ підтримувався бурхливими оплесками. Кожен день літньої школи «Лідер в мені» – це свято радощів і веселощів!

Осмислення сучасних потреб освіти в Щербанівському ліцеї дає змогу впроваджувати гнучку ефективну стратегію професійного розвитку педагогічних працівників в умовах турбулентності, що є особливо актуальним під час дії воєнного стану. Для мобілізації ресурсів педагогічних працівників та заохочення дітей до навчання в Щербанівському ліцеї впроваджується соціально-емоційне та етичне навчання. Так педагоги під час тренінгу «Зрозумій свій емоційний стан», проведеному практичним психологом та вчителем хімії, які є сертифікованими фахівцями з СЕЕН-практик, навчалися розуміти та розпізнавати власні емоції, керувати ними та знаходити ресурс для відновлення. Під час цього заходу були використані такі методики:

1) «Усвідомленість» – означає розпізнавання та розуміння думок, самовідчуттів та емоцій, вміння сприймати та розуміти емоції і потреби інших. Для цього учасникам тренінгу було запропоновано прийняти зручну позу, заплющити очі та спробувати зчитати сигнали свого організму.

2) «Утілене розуміння» – це практичне застосування емоційного інтелекту, академічних знань, керування власними емоціями. Педагогічні працівники розбирали навчальні кейси та в груповій роботі пропонували ефективне рішення.

3) Стратегія «Миттєва допомога» – це використання підручних матеріалів для мобілізації ресурсів організму та приведення його у збалансований стан. Учасники тренінгу змогли спробувати різні технології, на кшталт, випити склянку води, прислухатися до власного серцебиття, притиснути долоні до стінки. Після цього було проведено саморефлексію, під час якої учасники визначили найбільш ефективні способи керування емоціями.

4) «Співпереживання» – це емоція, пов'язана з бажанням полегшити або не допустити страждань іншої людини. Для цього була проведена робота в парах, під час якої учасникам було запропоновано вдумливе слухання. Учасники ділилися ситуацією з життя, з якою вони успішно впоралися, віднайшли ресурси та зберегли внутрішній баланс.

5) «Спільність із людством» – це вправа, метою якої є показати взаємозалежність звичайних речей і процесів, показати, що результат залежить від злагодженої колективної взаємодії. Учасники тренінгу в малих групах розглядали побутовий предмет та його зв'язки з різними професіями та задіянням природних ресурсів.

Важливою якістю вчителя є його гуманістична спрямованість, що передбачає високий рівень цінностей. Більшість проблем виникає через невміння саме педагога стати на позицію дитини, розібратися в її переживаннях, тобто відсутності того, що прийнято називати емпатією. Тому сьогодні вчителю, що працює з дітьми, які можуть мати травматичний досвід втрати, потрібно мати такі якості як тактовність, толерантність, відповідальність, емпатія тощо.

Емпатія лежить в основі педагогічної спрямованості особистості та має вирішальне значення для ефективної міжособистісної взаємодії між учителем та його учнями.

Емпатичні здібності в діяльності вчителя варто розглядати як безумовний компонент педагогічного спілкування, яке відіграє вирішальну роль у встановленні позитивних контактів з дітьми, створюючи необхідний емоційний компонент спілкування. З точки зору дослідника, емпатія в педагогіці повинна розглядатися як така особистісна освіта, без якої неможливо побудувати повноцінну теорію освіти, оскільки вона допомагає зрозуміти механізми взаємодії з дитиною.

Саме в такий спосіб вчителі гармонійно доповнюють один одного, а результат роботи нагадує злагоджений цілісний організм. Ми не просто відрізняємося один від одного, а завдяки своїм особливостям можемо виконувати різні функції в команді, чітко усвідомлюючи свій внесок у спільний результат. Педагогічна діяльність вчителя може бути успішною лише за тієї умови, якщо він постійно буде підвищувати професійну компетентність та вдосконалювати педагогічну майстерність

Узагальнюючи сказане, можна визначити, що в сучасних умовах збереження ментального здоров'я учнів Щербанівського ліцею передбачає систему заходів, що ґрунтуються на засадах соціально-емоційного та етичного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія / Е. А. Данілавичюте, С. П. Миронова, Н. Г. Пахомова, О. М. Таранченко та ін. ; за наук. ред. А. А. Колупаєвої, І. М. Дичківської. Рівне : Вид-во Волинські береги, 2020. 364 с.
2. Дорошенко Є.В. Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до організації та здійснення інклюзивної освіти. *Реформування вищої освіти в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства* : міжн. наук.-практ. конф., 15–16 листопада 2022 року : зб. наук. праць. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022.
3. Кайдалова Г. П. Досвід зарубіжних країн у запровадженні інклюзивного навчання в Україні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 6 (50). С. 108–116.
4. Кремень В. Г. Сучасне мислення й освіта: методологічний концепт. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики* (до 25-річчя НАПН України). Зб. наук. праць. К. : Видавничий дім «Сам», 2017. С. 8–15.
5. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). К. : CS Ltd., 2015. 32 р.
6. United Nations Competencies for the Future. [Електронний ресурс]. Mode of access: https://careers.un.org/lbw/attachments/competencies_booklet_en.pdf.

ЦІННІСНІ ТА МОРАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ В СУСПІЛЬСТВІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Єріна В. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
violetta19t28@gmail.com*

Формування цінностей у суспільстві є складним і багатограним процесом, що залежить від численних зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на соціалізацію індивідів і розвиток соціуму в цілому. Ці цінності є основою світогляду, визначають політичну культуру держави, її внутрішню і зовнішню політику, формуючи фундамент національної ідентичності. Історичний розвиток показує, що система цінностей постійно змінюється, адаптуючись до викликів часу і потреб певної епохи.

З другої половини ХХ століття в західному світі закріпилися гуманістичні цінності, такі як мир, толерантність, ненасильство і повага до людського життя. Ці орієнтири стали фундаментом суспільного дискурсу, освітніх програм і політичної риторики.